

ПОВІДОМЛЕННЯ

про утворення разової спеціалізованої вченої ради

Заклад освіти/наукова
установа

Інститут держави і права імені В.М.Корецького Національної
академії наук України (ідентифікаційний код 05417130)

1. Здобувач ступеня доктора філософії

1.1. ПІБ здобувача ступеня
доктора філософії

Марченко Михайло Андрійович

1.2. Освітньо-наукова
програма, яку завершив
здобувач

47822 Право (081 Право)

1.3. Окремі елементи
освітньо-наукової програми
забезпечуються іншим
закладом вищої освіти/
науковою установою (у тому
числі іноземним)

ні

2. Дисертація

2.1. Тема дисертації

Формування і розвиток юридичної категорії
«гідність» (порівняльно-правовий аспект)

2.2. Анотація дисертації

Марченко М. А. Формування і розвиток юридичної категорії «гідність» (порівняльно-правовий аспект). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (08 – Право). Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київ, 2022.
Юридична категорія «гідність» є багатоаспектним явищем у правових реаліях сьогодення, оскільки вона, маючи невичерпний зміст, є невід'ємним компонентом правового буття. Гідність в певному сенсі є синонімом того, що розуміється як благо або цінність, існування якої не обмежується рамками тільки правових реалій. Однак у межах юридичних наук погляди на людську гідність спрямовуються через сприйняття її невід'ємних від особи-носія ціннісних характеристик, які не мають матеріального вираження. Загальна сукупність характерних складових людської гідності створює розуміння цього феномену як природного блага, яке є невідчужуваним від людини, притаманним їй від народження, а отже, є визначальним для самої людини не лише як суб'єкта правовідносин, а людини як біопсихосоціальної цінності. Автор у рамках дослідження проблематики формування й розвитку юридичної категорії «гідність» у порівняльно-правовому аспекті виокремив низку актуальних питань: 1) опрацьовано предметну складову за об'єктом наукового дослідження; 2) проаналізовано гносеологічний аспект категорії «гідність»; 3) досліджено методологічні підвалини людської гідності як категорії; 4) розглянуто сутнісні характеристики юридичної категорії «гідність», її природу та смислоутворюючі елементи; 5) визначено роль і місце людської гідності у правових реаліях розвинутих демократичних

країн Європи; 6) окреслено ключові відмінності об'єкта пізнання в межах правових підходів та поглядів представників різних видів правових сімей; 7) досліджено теоретико-прикладний аспект юридичного механізму захисту людської гідності; 8) проаналізовано відмінності правових підходів до тлумачення змісту людської гідності як категорії та права в юридичних реаліях національної правової системи; 9) обґрунтовано авторські пропозиції щодо удосконалення юридичних підходів до розгляду юридичної категорії «гідність» як багатоаспектної категорії.

Метою цього дисертаційного дослідження є порівняльно-правовий аналіз наявних підходів та поглядів на юридичну категорію «гідність» у різноманітних часово-просторових координатах.

Емпіричну основу дисертації складають такі доктринальні джерела, як фахові наукові статті представників різноманітних галузей права та інших гуманітарних дисциплін, автореферати їх дисертацій, дисертаційні дослідження, монографії, а також відповідні тези доповідей та матеріали наукових конференцій, в яких характеризується відповідний феномен. Разом із тим, у межах цього дослідження змістовно проаналізовано прецедентну практику Європейського суду з прав людини, юридичні розбіжності та протиріччя в контексті тлумачення людської гідності як категорії та захисту конкретно визначеного права особи на повагу до її гідності.

У дисертації висвітлено гносеологічні аспекти такої юридичної категорії, як «гідність», через призму яких опрацьовано різноманітні концепції та форми, відповідно до яких вибудовувалися погляди на людину та її гідність на різних етапах розвитку суспільства, які кореспондувалися з формами ранньої правосвідомості, уявленнями про мораль, справедливість, права та обов'язки.

Проблематика природи пізнання об'єкта дисертаційного дослідження з гносеологічної точки зору, загальні підстави його виникнення, подальший розвиток та той результат, який ми спостерігаємо в межах правових реалій XXI ст., розкриває важливість змісту юридичної категорії «гідність» як для права в цілому, так і правових систем різних країн зокрема. Вказане зумовлюється розумінням людської гідності як первинної та чи не найвагомішої складової загальносвітової системи прав людини і як першоджерела інших основоположних прав людини.

У рамках опрацювання методологічної складової щодо людської гідності як юридичної категорії з'ясовано, що її фундамент становлять загальні (філософські підходи) в межах тих засадничих положень та вихідних ідей, які передували сьогоднішнім поглядам щодо об'єкта дисертаційного дослідження. Філософські підходи вказаної праці, по суті, набули критично-сислової значущості, оскільки їх комплексне застосування забезпечило процес ґрунтовного аналізу різноманітних світоглядних концепцій щодо досліджуваного феномену. Важливою частиною методологічних підвалин юридичної категорії «гідність» є загальнонаукові та приватнонаукові методи в контексті конкретизації загальних філософських підходів та необхідності інтерпретації оцінювальних результатів як на міжгалузевому рівні, так і на конкретногалузевому.

Також автором окремо наголошується, що категорія «гідність» як поліаспектне явище не є винятково юридичною категорією, у

зв'язку з чим у дисертації обґрунтовується різноманітність методів наукового дослідження для більш широкого та цілісного сприйняття відповідного об'єкта спершу на міжгалузевому рівні та власне – на юридичному.

Особливу увагу в науковій праці приділено сутності та природі юридичної категорії «гідність», оскільки це явище є невід'ємним від людини через належність їй від народження, то обґрунтовується необхідність наукового опосередкування людини як носія такого природного блага, як гідність. Автором зазначається, що, розглядаючи людську гідність, неможливо оминати суть самої людини, її автономність, унікальність та неповторність на будь-якому рівні: біологічному, соціальному, антропологічному, психологічному та духовному. Отже, акцентується, що без засвоєння підвалин людської природи повноцінне розуміння гідності як юридичної категорії є неможливим тому, що гідність, відповідно до своєї сутності – похідна від природи людини, яка за своїм походженням є носієм певних природних благ.

У межах дисертаційного дослідження встановлюється, що категорія «гідність» у юридичному сенсі є найбільш репрезентованою та, з точки зору правозастосовчої практики, дієвою в європейських країнах із розвинутими демократичними інституціями. Відповідно до конституційних положень країн-членів Європейського Союзу гідність як багатоаспектне явище асоціюється з переліком певних європейсько-правових традицій, культурної та історичної спадщини відповідних народів, до створення та тлумачення якої причетні видатні представники різних історичних епох. Гідність як універсальна гуманітарно-правова категорія потребує уваги та захисту на найвищому рівні, оскільки її аксіологічна основа є однією з причин об'єднання європейських країн з метою збереження та примноження своїх орієнтаційно-ціннісних багатовікових надбань.

На думку автора, враховуючи діалектично глибокий зміст цієї категорії, її наукове опрацювання потребує відповідного праворозуміння, притаманного не лише представникам англосаксонської або романо-германської юридичної думки, а й представникам країн із іншими видами правових систем, які засновані на відмінних ціннісних характеристиках, наприклад, країни мусульманського світу, і, як наслідок, мають своєрідну правозастосовну практику. У межах викладеного здобувачем зазначається, що дослідження гідності через призму мусульмансько-правових підходів відбувається в партнерстві з релігійними постулатами, оскільки представники мусульманської доктрини є послідовниками ісламу, мають власну систему світогляду, першоджерела якої мають своїм корінням багатовікові релігійні звичаї, традиції, віровчення тощо.

У дисертації на конкретних прикладах, у поєднанні з теоретичним обґрунтуванням було досліджено правозастосовчу практику Європейського суду з прав людини щодо захисту людської гідності. У рамках зазначеного було опрацьовано низку рішень ЄСПЛ у справах, у яких у тій чи іншій протиправній формі, визначеній на рівні міжнародних нормативно-правових актів, відбувається посягання на людську гідність. Крім того, за результатами теоретичного узагальнення практичного досвіду вказаної судової інституції було досліджено взаємозв'язок протиправних посягань на інші основоположні права людини, у змісті яких відображена

людська гідність, яка, на думку ЄСПЛ, має нерозривний зв'язок із фізичною, моральною та психологічною цілісністю людини. У рамках порівняльно-правового аспекту дисертаційного дослідження значна увага дисертантом приділяється проблематиці розуміння та сприйняття людської гідності в національній юридичній думці, в межах якої було опрацьовано теоретичні концепції щодо досліджуваного феномену в межах різних галузей права та напрямів юридичної науки. Категорія «гідність» як загальне явище має невичерпний зміст, у зв'язку з чим юридична категорія «гідність» дещо по-різному розглядається представниками української юридичної науки, що призводить до певних відмінностей у правозастосовній практиці щодо взаємовідносин, які виникають у зв'язку з реалізацією особами свого права на повагу до гідності.

2.3. Ключові слова дисертації гідність, мораль, правова система, права і свободи, природні права, блага, цінності, порівняльно-правовий аспект

2.4. Посилання, за яким розміщено текст дисертації <https://docs.idpk.org/marchenko-myhajlo-andrijovych/>

2.5. Публікації здобувача, зараховані для захисту

Марченко М. А. Нормативно-правове закріплення права на повагу до людської гідності в українській та європейській правових системах (порівняльно-правовий аспект). Альманах права. Правовий моніторинг і правова експертиза: питання теорії та практики. – Випуск 10. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2019. С. 180–184.

Рік	2019
Ключові слова	нормативно-правове закріплення, людина, права і свободи, право на гідність
DOI	10.33663/2524-017X-2019-10-180-184
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://almanahprava.org.ua/files/almanah-prava.-vipusk-10-_2019_.pdf

Марченко М. А. Методологічні основи дослідження юридичної категорії «людська гідність». Альманах права. Роль правової доктрини у забезпеченні прав людини. . – Випуск 11. – Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2020. С. 155–161.

Рік	2020
Ключові слова	юридична сфера, права і свободи, людська гідність, підходи, методи
DOI	10/33663/2524-017X-2020-11-28
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://almanahprava.org.ua/files/almanah-prava.-vipusk-11-_2020_.pdf

Марченко М. А. Захист гідності людини в законодавстві Європейського Союзу (конкретизація окремих прав). ScienceRise: Juridical Science: Journal. 2020. Вип. 1 (11). С. 11–18

Рік	2020
Ключові слова	демократична держава, конституція, нормативно-правовий акт, основоположні свободи права людини, гідність, право на життя, охорона здоров'я, якість життя, навколишнє середовище, первинне право
DOI	10.15587/2523-4153.2020.198457
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://media.neliti.com/media/publications/527270-protection-of-humans-dignity-in-the-lega-8ae30ef1.pdf

Марченко М. А. Розуміння юридичної категорії «гідність» у правових підходах країн ісламського світу. Альманах права. 2021. № 12. С. 186–190.

Marchenko, M. A. "Perceiving the legal category of «dignity» in the legal approaches of the Islamic world." INTERPRETATION OF LAW: FROM THE THEORY TO THE PRACTICE, no. 12 (2021): 186–90.

Рік	2021
Ключові слова	людська гідність,, мусульманське право, права і свободи, іслам
DOI	10.33663/2524-017X-2021-12-31
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://almanahprava.org.ua/files/almanah-prava.-vipusk-12-_2021_.pdf

3. Захист

3.1. Посилання, за яким здійснюватиметься онлайн-трансляція захисту <https://docs.idpk.org/marchenko-myhajlo-andriyovych/>

4. Разова рада

4.1. Дата рішення Вченої ради про утворення разової ради 18.05.2023

Голова разової ради

ПІБ	Пархоменко Наталія Миколаївна
Місце роботи	Інститут держави і права імені В.М.Корецького Національної академії наук України
Посада	Вчений секретар Інституту (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Теорії держави і права
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень
Дата отримання диплома	-

доктора філософії (кандидата наук)

ORCID 0000-0002-5870-9261

Публікації за тематикою дисертації

Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М., Макаренко Л.О., Сунегін С.О. Правова ідеологія як засадничий принцип консолідації українського суспільства: науково-аналітична доповідь. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2018. 86 с.

Рік	2018
Ключові слова	правова ідеологія, принцип консолідації
DOI	–
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://idpnan.org.ua/files/vidavnicha_diyalnist/pravova-ideologiya-yak-zasadnichiy-printsip-konsolidatsiyi-ukrayinskogo-suspilstva-naukovo-analichna-dopovid.pdf

Theoretical Basis of Implementation of International Standards and European Principles in Ukrainian Legislation / Natalia Parkchomenko, Tetiana Podorozhna, Tetiana Tarakhonych, Oleksandr Tykhomyrov, Stanislav Husariev / Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues Volume 23.August. 2020.

Рік	2020
Ключові слова	Legal System, Harmonization, European Integration, European Union, European Law, Association Agreement, Legal Reform, Constitution of Ukraine, Legislation, International Law, International Standards
DOI	–
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://www.abacademies.org/articles/theoretical-basis-of-implementation-of-international-standards-and-european-principles-in-ukrainian-legislation-9399.html

Oleksandr V. Skrypnyuk, Nataliya M. Onischenko, Natalia Parkchomenko Social rights, social responsibilities as defining demantion of national legal systems. Astra Salvensis, year X, no. 1, 2022. P. 207-215. (Scopus)

Рік	2022
Ключові слова	корпоративне право, економічна криза, правове поле, правовий статус, законодавче регулювання, кризові зміни
DOI	–
Одноосібне авторство	ні
Містить державну	ні

таємницю / службову інформацію

Посилання <https://astrasalvensis.eu/astra-salvensis-1-2022/>

Рецензент

ПІБ **Сунегін Сергій Олександрович**

Місце роботи Інститут держави і права імені В.М.Корецького Національної академії наук України

Посада Науковий співробітник відділу (Основне місце роботи)

Факультет або інший структурний підрозділ Теорії держави і права

Науковий ступінь Кандидат наук, 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук) 10.11.2011

ORCID 0000-0003-4304-708X

Публікації за тематикою дисертації

Сунегін С. О. Моральні засади правового прогресу: соціальний вимір Право і прогрес: запити громадянського суспільства: монографія / кол. авторів; за заг ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Наукова думка, 2020. С. 73-132

Рік 2020

Ключові слова моральні засади, правовий прогрес, соціальний вимір

DOI –

Одноосібне авторство так

Містить державну таємницю / службову інформацію ні

Посилання http://idpnan.org.ua/files/2020/pravo-i-progres.-zapiti-gromadyanskogo-suspilstva-_2_.pdf

Сунегін С. О. Правова система в умовах глобалізації: протиріччя ціннісного розвитку. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2019. № 5. С. 45-50.

Рік 2019

Ключові слова глобалізація, правова система, лібералізм, ндивідуалізм, свобода, рівність, права людини

DOI –

Одноосібне авторство так

Містить державну таємницю / службову інформацію ні

Посилання http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=bmj_u_2019_5_21

Сунегін С. О. Правова ідеологія в контексті ціннісної парадигми лібералізму: деякі проблеми розвитку // Держава і право: Збірник наукових праць. Серія «Юридичні науки». Випуск 81 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2018. С. 36-50

Рік	2018
Ключові слова	правова ідеологія,, лібералізм, мораль, права і свободи, індивід, суспільство
DOI	-
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=jurnauk_dir_2018_81_5

Офіційний опонент

ПІБ	Бобровник Світлана Василівна
Місце роботи	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Посада	завідувач кафедри (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Навчально-науковий інститут права
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0002-9225-8871

Публікації за тематикою дисертації

Бобровник С.В. Загальнотеоретична наука: сучасні виклики та перспективи розвитку. Соціологія права. 2021, 2 (37). С. 9-18.

Рік	2022
Ключові слова	Загальнотеоретична наука, верховенство права, антропологія права, правова система, правова надбудова, механізм правового регулювання
DOI	10.37687/2413-6433.2021-2.1
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://doi.org/10.37687/2413-6433.2021-2.1

Бобровник Світлана. Механізм захисту прав людини та основні функції. Modern Scientific Oaks California (USA). 2022. P. 299-307.

Рік	2022
-----	------

Ключові слова	Права людини, механізм захисту
DOI	10.51587/9781-7364-13395-2022-008-299-307
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://www.eo.kiev.ua/resources/arhivMonographs/mono2022_dev_008.pdf

Бобровник С.В. Доктринальний аналіз правового компромісу та його роль у забезпеченні прав людини, 2022. Вип. 11. С. 42-47.

Рік	2020
Ключові слова	Право, правовий компроміс, права людини, суспільство, держава
DOI	10.33663/2524-017X-2020-11-6
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://almanahprava.org.ua/files/almanah-prava.-vipusk-11-_2020_.pdf

Офіційний опонент

ПІБ	Гусарєв Станіслав Дмитрович
Місце роботи	Національна академія внутрішніх справ
Посада	перший проректор (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Ректорат
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0001-8568-3362

Публікації за тематикою дисертації

Гусарєв С. Д. Розуміння категорій честі й гідності в теоретичній юриспруденції. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 12. С. 530-534.

Рік	2022
Ключові слова	права та свободи, природні права, честь та гідність
DOI	10.32782/2524-0374/2022-12/126
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/126

Husariev Stanislav, Shemshuchenko Yurii, Parkhomenko Nataliia, Tarakhonych Tetiana, Podorozhna Tetiana. Official Document as a Legal Act: Essential Aspects. Journal of Legal Ethical and Regulatory Issues, 2019, Volume 23 (1) Scopus

Рік	2019
Ключові слова	Document, Legal Document, Official Legal Document, Legal Act
DOI	-
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://www.abacademies.org/articles/Official-document-as-a-legal-act-essential-aspects-1544-0044-22-6-443.pdf

Husariev Stanislav, Shemshuchenko Yurii, Parkhomenko Nataliia, Tarakhonych Tetiana, Podorozhna Tetiana. Theoretical basis of implementation of international standards and European principles in Ukrainian legislation. Journal of Legal Ethical and Regulatory Issues, 2020, Volume 23 (1).

Рік	2022
Ключові слова	Legal System, Harmonization, European Integration, European Union, European Law, Association Agreement, Legal Reform, Constitution of Ukraine, Legislation, International Law, International Standards
DOI	-
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://www.abacademies.org/articles/theoretical-basis-of-implementation-of-international-standards-and-european-principles-in-ukrainian-legislation-9399.html

Офіційний опонент

ПІБ	Петришин Олександр Віталійович
Місце роботи	Державна наукова установа "Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України"
Посада	Головний науковий співробітник (Сумісництво)
Факультет або інший структурний підрозділ	Науковий відділ інформаційного суспільства і права
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0003-4320-4545

Публікації за тематикою дисертації

Petryshyn O. V., Hyliaka O. S. Human rights in the digital age: Challenges, threats and prospects. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2021. №1. P. 15–23. (Scopus).

Рік	2021
Ключові слова	digitalisation of law, digital revolution, human rights, human freedoms, digital rights, protection of rights and freedoms
DOI	10.37635/jnalsu.28(1).2021.15-23
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://visnyk.kh.ua/en/article/prava-lyudini-v-tsifrovu-epokhu-vikliki-zagrozi-ta-perspektivi

Petryshyn O. V., Petryshyn O. O., Hyliaka O. S. The problem of non-implementation of judgements of the European Court of Human Rights in Ukraine in the context of the rule of law (methodological and comparative aspects). Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2021. № 28 (2). P. 17-24. (Scopus).

Рік	2021
Ключові слова	ECtHR, ECHR, basic human rights, democracy, judicial enforcement
DOI	10.37635/jnalsu.28(2).2021.17-24
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://visnyk.kh.ua/en/article/problemi-nevikonannya-rishen-yeuropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-v-ukrayini-v-konteksti-verkhovenstva-prava-metodologichny-ta-porivnyalny-aspekti

Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку [Текст] : монографія / [Р. О. Стефанчук та ін.; редкол.: О. В. Петришин та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України. - Харків : Право, 2021. - 678 с. - Бібліогр. в знесках. - 150 прим. - ISBN 978-966-998-258-2

Рік	2021
Ключові слова	правова система, адміністративно-правові перетворення
DOI	-
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4459&download_id=1479

Підтвердження

Я підтверджую, що:

- я належним чином уповноважений/а закладом освіти/науковою установою на подання цього повідомлення, і за потреби надам документ, який підтверджує ці повноваження
- усі відомості, викладені у цьому повідомленні, є достовірними

Документ підписаний електронним підписом

Скрипнюк Олександр Васильович

31.05.2023